

múmia - názov múmia pochádza z arabského mumíja, ktorý označoval bitumen (prírodný asfalt); Arabi si mysleli, že sa používal na *balzamovanie*

1. telo preparované konzervačnými prostriedkami > *balzamovaním*; v Egypte múmie opatrené *múmiiovými portrétmi/múmiiovými maskami* a ukladané do *sarkofágov* zdobených symbolmi vzťahujúcimi sa ku kultu mŕtvych (pozri *egyptská mytológia*, *podsvetie*, *bohovia podsvetia*), výjavmi zo života mŕtveho; pozri *kanopa*, *skarabeus srdcový*, *fajjúmske portréty*, *obilie*, *palmová ratolesť*; *Amset*, *Duamutef*, *Hapi*, *Kebehsenuf*, *Anupew*; *Nebthet*; *Sokar*, *sokol*, *Sobek*, *Ptah*, *Šesmu*, *volavka*, *bennu*; v predkolumbovskej Amerike pozri tzv. *pohrebný zámotok*; porovnaj moderný spôsob "mumifikácie": *plastinát/plastination*

2. hnedý bituminózny *pigment*, ktorého živcové zložky získavané z jemne pomletých zvyškov egyptských múmií, mumifikovaných prírodným *asfaltom*; farbivo takto získané pomenované po múmiách; v maľbe používaná od 16.st.; pre svoju *lazúrnosť* opäť vysoko oceňované v 19.st.; farbivo sa svojimi vlastnosťami blíži asfaltu; dnes nahrádzané *hlinkou bituminóznou* pod rovnakým označením: múmia; nahrádzané aj napr. *zemou zelenou*; pozri *pigmenty a farbivá hnedé*; *bitumen*; *farbivo organické*

-viera bežne držaná v starom Egypte bolo, že duch tzv. *Ba* opustil telo po smrti v podobe človeka hlavou vtáka, ale v noci sa vrátil do múmie; ďalší duch, *Ka*, zostal s múmiou; prepracované mumifikačné postupy a bohatá pohrebná výbava nájdená v hroboch boli nevyhnutné pre blaho týchto duchov; Egypťania mumifikovali aj zvieratá (pozri *volavka*, *bennu*), najčastejšie *ibisov* a *mačky*; objavené múmie boli veľmi ľahké, väčšinou nevážili viac ako osem kíl

egyptské múmie

múmia aleuská/múmia aljašská - Discovery: *múmie* pôvodného obyvateľstva Aleuského súostrovia; spôsob mumifikácie je kombináciou egyptského mumifikovania a sušenia; mumifikácia začala odstránením mäkkých orgánov z brušnej a hrudnej dutiny rezom v strede brucha (egyptskí kňazi viedli rez z ľavej alebo pravej strany slabín), previazaním tela obaleného do kože, najmä ak išlo o dieťa, a jeho postupné omotanie povrazmi (pozri indiánsky tzv. *pohrebný zámotok* nachádzaný najmä v Peru); detské múmie sa zachovali v kožených obaloch, v ktorých boli niekedy aj s kolískou, zrejme podľa veku dieťaťa; takýto balíček si matka nosila po určitú dobu pri sebe alebo ho pochovala; keďže Aleučania verili, že duša malého dieťaťa je nevyvinutá, trvá jej dlhšie, kým dorastie a môže opustiť telo, a preto doba smútku, po ktorej až je telo uložené do zeme, je dlhšia

múmia indiánska - pozri tzv. *pohrebný zámotok*; *incká kultúra* (Baleka)

múmia klatovská - klatovské múmie

múmia nepálska/tibetská - múmie z umelých jaskýň v skalách nepálskych veľhôr, vyhlbených pred stovkami rokov vo výške tisícov metrov nad morom; veľkosť jaskýň sa pohybuje medzi 4-12m² a vysoké sú 1,2-1,6m; jaskyne boli objavené roku 1995, ale objav bol zo strachu pred turistickou inváziou a nasledovným plienením utajený takmer desať rokov pred laickou verejnosťou; podľa prvých odhadov vznikali od roku 800 až do 16.st. a po ich tvorcoch sa nezachovala žiadna pamiatka; v jednej z jaskýň bolo objavených asi tridsať prirodzene mumifikovaných tiel, ktoré ležali na akýchsi posteliach, ktoré slúžili namiesto hrobu; keď sa posteľ naplnili, boli staršie telá zrejme odkladané na zem, aby uvoľnili miesto novým zosnulým; suché prostredie zaistilo vysokú mieru konzervácie dreva aj organického materiálu; na stanicách postelí sa dodnes zachovali stopy červených a bielych pigmentov, ktoré slúžili ako ozdoba; na obrazcoch sa podarilo vystopovať obrysy dvoch zvierat (jелеňa európskeho a kozy šrouborohej), čo je istou záhadou, lebo tieto zvieratá žili najbližšie až v oblasti Karakorum v západnom Nepále a v severnom Pakistane; vo vnútri zatvorených postelí, aké sa používali aj v stredovekej Európe, boli múmie s čiastočne zachovalou kožou; z celkom tridsiatich ľudských pozostatkov pokrytých *červeným okrom* (najstarším prírodným *farbivom*; pozri *okrové hroby*) sa v takmer nedotknutom mumifikovanom stave zachovalo devätnásť dospelých oboch pohlaví, sedem detí a jeden dospievajúci; telá mali ohnuté paže aj novy poviazané dohromady bambusovými alebo bavlnenými povrazmi; niektoré múmie boli zdobené na krku náhrdelníkmi z *mušlí* alebo *karneolu* a bronzovými náramkami za zápästíach; okrem toho objavili archeológovia zvyšky textílií, kožušinových odevov so zvyškami farby, ďalej luk, bambusovú flautu, nádoby s obsahom semien konope alebo obilnín; pohrebné jaskyne sú staré až 2 tisíccky rokov a múmie svedčia o veľmi vyspelom liečiteľstve obyvateľstva, ku ktorému patrili; títo ľudia mali vyspelé najmä chirurgické liečebné metódy, ako napr. úspešná trepanácia lebky po ťažkom úraze, nápravy komplikovaných zlomenín; bádatelia sa domnievajú že títo obyvatelia mohli patriť k malým skupinkám, ktoré prišli do bývalého kráľovstva Mustang na severe Nepálu zo severozápadu z plání strednej Ázie; porovnaj *lámaistický* pohreb v Nepále (rozštvrtenie a rozsekanie tela zosnulého a zanechaného napospas supom)

múmia-plastinát - plastinát

mumifikovanie a balzamovanie - www v súvislosti s heslom *Anupev/Anubis*: Anubis sa údajne narodil z nemanželského vzťahu medzi *Usírevom* a jeho sestrou *Nebthet* a bol dojcený a vychovaný bohynou *Eset*; ako jej verný druh ju neskoršie ochraňoval, keď pátrala po kúskoch tela svojho zavraždeného manžela *Usíreva*, ktorého zavraždil jeho brat *Sutech*; s pomocí tejto bohyně objavil mumifikáciu, vďaka ktorej zložil dohromady telo Usíreva

- Egypťania balzamovali telá zomrelých bylinami, pretože verili, že Anubis každého dôkladne oňuchá a len toho, kto mu bude voňať, vpustí do kráľovstva mŕtvych

-balzamovanie je forma konzervovania telesnej schránky; je to jedna z najstarších foriem mumifikovania; inou formou mumifikovania bolo vysušovanie telesných pozostatkov prúdiacim vzduchom vysušovanie v *katakombách* stredovekých kostolov, *múmie nepálske* v pohrebných jaskyniach), vysušovanie horúcim vzduchom (indiánske *pohrebné zámotky*, starší spôsob egyptského mumifikovania); moderný spôsob nahrádza telesné tekutiny zvláštnym typom syntetickej látky (pozri *plastinát*); pozri *balzam*

-balzamovanie je napúšťanie ľudských alebo zvieracích (mačka, *ibis*) mäkkého tkaniva tela antiseptickými a fixačnými látkami; svojho vrcholu nadobudlo v *Egypte*; balzamovanie vychádzalo z predstavy, že uchovanie telesnej schránky je podmienkou posmrtného života *duše* mŕtveho (pozri *Ba*); bohom ochraňujúcim balzamovanie a pohrebiská *múmiu* bol egyptský *Anupew/Anubis/Anup*; podľa mýtu prvá balzamovala roztrhané telo boha *Osirisa/Usira* jeho sestra a manželka, bohyňa *Ėset/Isis*; konzervačná technika balzamovania bola používaná už od 3.tis.pr.Kr. v starovekom Egypte (pozri *pramúmia*); v 4.st. prevzatá egyptskými kresťanmi - *Koptami*

Eurotelevízia: kým Egyptania začali s mumifikáciou, ukladali mŕtvych do plytkých púštnych hrobov (oblasť *Horného Egypta*), kde sa o vysušenie tela postaral horúci púštny piesok > pozri *egyptská architektúra pohrebná* (Dudák)

Discovery v súvislosti s heslom *Veľká sfinga*: telo mŕtveho faraóna sa previezlo po Níle k pohrebisku; v *údolnom chráme*, ku ktorému viedla od rieky vzostupná rampa, bolo telo faraóna mumifikované; smrť faraóna priniesla medzi staviteľov pyramídy vždy paniku; stavba musela byť rýchlo dokončená, aby panovník mohol odcestovať na nesmrteľné miesto, pričom mumifikácie trvali 70 dní a potom muselo byť všetko hotové pre pohrebný sprievod k hrobke, ktorá sa nachádza vo vnútri pyramídy

SME: zloženie *balzamu*, ktorý používali starí Egyptania na uchovávanie zosnulých, zostávalo dlho záhadou; predpokladalo sa, že účinnou zložkou bol extrakt borievky, prípadne *živica*; nevylučoval sa olej z cédrového dreva, ale nepovažoval sa za hlavnú balzamovacia látku; tým profesora Ulricha Wesera z univerzity v Tübingene v spolupráci s mníchovskými odborníkmi teraz dospel k záveru, že dominantnou látkou, ktorá uchováva tkanivo a kožu je *decht* z cédrového dreva; vedci izolovali v nepoužitom balzame, ktorá sa našla v hrobke v Deir al Bahri v strednom Egypte z obdobia 18.dynastie, konzervačnú látku guajakol (pomenovanie podľa kmeňa paraguayských Indiánov); konzervačné látky guajakolu poznali už starí Rimania a donedávna sa používal ako prísada liečivých masť a púdov alebo pri údení mäsových výrobkov; v cédrových truhliciach sa s obľubou uskladňoval materiál (dodnes sa krabice pre drahé cigary vyrábajú z cédrovej dyhy); zaujímavý bol postup mumifikácie; telo (*džet, hau, chet*) najskôr starostlivo poumývali a zbavili ochlpenia; potom cez nos kovovým háčikom urobili otvor v čuchovej kosti a vybrali mozok; podľa gréckeho dejepisca *Herodota* (5.st.pr.Kr.) vraj niekedy vložili do mozgovej dutiny drogu, ktorá mozok rozpustila a ten vytiekol; potom narezali brušnú dutinu a zo zosnulého vybrali vnútorné orgány - okrem obličiek a srdca (pozri *skarabeus srdcový*); podľa starých Egyptanov bolo srdce posvätné, lebo v ňom sídlila duša a myslenie (pozri aj úlohu srdca pri obrade "*váženia srdca*"); pokiaľ bolo pri príprave na mumifikovanie srdce omylom vyrezané, obrátili ho späť; ostatné orgány vložili do štyroch *kanop* (pečeň, pľúca, žalúdok, črevá); vyprázdnené útroby vypchali *myrhou*, kasiou a inými vonnými látkami; mumifikované telo pred pochovaním potierali nátronom (sódou zo soľných jazier v severnom Egypte) zvonku aj zvnútra, aby ho vysušili; aby telo neochablo, vypchali ho na záver pilinami, ílom alebo inými materiálmi; potom ho premastili *balzomom*, v ktorom, ako teraz vieme dominoval účinný výťažok z libanonského *cédra*; potom telo zabalili ľanovými ovínadlami, medzi ktoré vložili posvätné a ochranné amulety (porovnaj umiestenie *múmiových portrétov, srdcového skarabea*); obdobie od smrti do pohrebu trvalo 70 dní; množstvo úkonov vrátane mumifikácie (v prípade faraónov prebiehala v *údolnom chráme*) bolo potrebných na to, aby sa duša vrátila do tela; preto zosnulý musel mať pri sebe aj dosť posmrtnej potravy; mumifikácia dosiahla vrchol dokonalosti v treťom prechodnom období najmä počas vládnutia 21.dynastie, v období 1069-664pr.Kr. (prehľad pozri *egyptské umenie*)

pozri *asfalt, sandarak, myrha, palma* (Biedermann); *aloe, byssus; Šesmu* (Jordan); *cibuľa; Kelti* (Geo); *džet a džed, Bastet*

múmiové masky (Horný Egypt) - súbežné s *múmiovými portrétmi*; vznikli z reliéfnych zobrazení tvári na rakvách faraónov (aj tieto rakvy mali tvar ľudského tela (pozri *múmiový sarkofág*); porovnaj *múmiový portrét*

múmiové portréty - v *egyptskom umení* podobizne mŕtvych maľované na drevenej doštičke alebo na plátne a vsadené zvonku tam, kde je tvár; zachycujú hlavu mŕtveho v podživotnej veľkosti, takmer *en face*, mierne natočenú na bok; niekedy zachytená aj časť rúcha (zvyčajne dobové oblečenie; pozri *móda*), ženy zdobené dobovými *šperkmi*, účesmi zodpovedajúcimi spôsobu, akým sa upravovali členovia vládnucích rodín; najznámejšie sú *fajjúmske portréty*; múmiové portréty maľované

väčšinou na doštičkách 30x15cm až 40x20cm veľkých, *temperou*, *enkaustikou* alebo *temperou voskovou* (pozri *enkaustika voskotemperová*); v rozmedzí 1.-3.st. na múmie upevňované portréty zhotovované ešte počas života zosnulého, v jeho plnej životnej zrelosti, zachycujúce preto viac aj jeho individuálne rysy; podobizne maľované po smrti portrétovaného (od 4.st.) túto individuálnosť strácajú; predstupňom múmiových portrétov rakvy ľudských tvarov a múmie faraónov s farebnými reliéfnymi tvármi, ktoré tiež viedli ku vzniku *múmiových masiek*; ďalším podnetom múmiových portrétov boli rímske náhrobky (rímske osídlenie vo *Fajjúme*); funkcia múmiových portrétov a masiek vychádzala z mýtu o Osirisovi, ktorý *balzamovaním* (pozri *pramúmia*) znova ožil; zosnulý človek stotožňovaný s Osirisom, ale jeho individuálnosť bola zachovaná podobizňou; rastúci vplyv *kresťanstva* zakončil vývoj múmiových portrétov, ktoré však ovplyvňovali ešte maľbu *ikón* 5.-6.storočia; pozri *ikona*

múmiové sarkofágy - v starovekom Egypte typ rakvy zodpovedajúcej tvarom ľudskému telu; boli odvodené zo starších sadrových puzdier zachovávajúcich objemový tvar *balzamovaného* tela; boli zdobené zobrazením rozťahnutých perutí ochranných božstiev (pozri *egyptskí bohovia*), obrazovými symbolmi a nápismi, pokrývajúcimi celý múmiový sarkofág; niekde boli múmiové sarkofágy po dvoch naraz ale aj jednotlivo vkladané do skriňových pravouhlých sarkofágov, prevažne z *kameňa*

Mummu-Tiamat - Tiamat

muna - podklad pod *egyptskú* maľbu; v preklade: *mazanina*; pozri *materiál stavebný*

Mundilfari - v starej nórcine – „ten, čo sa pohybuje v závislosti na konkrétnom čase“; v *severskej mytológii* boh, manžel bohyně *Glaur* a otec dcéry, *Sól*, bohyně spojenej so slnkom, a boha *Mani*, spojeného s mesiacom; jeho meno je doložené v básni *Vafþrúðnismál* v Poetickej *Edde* a v básni *Gylfaginning* v *Próze Edda* (pozri *Snorriho Edda*); pozri *severskí bohovia*, *severská kozmogónia*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Mundilfari>

mundus - lat. svet.; pozri *mundus inversus*, *cursus mundus*, *Gloriam finis mundi*; *vanitas*

mundus inversus - lat. *prevrátený svet*

Munch/munk Edvard - (†1944); nórske maliar, grafik, sochár; jeden z hlavných predstaviteľov *expresionizmu*; pozri *F. Kupka*

http://it.wikipedia.org/wiki/Edvard_Munch

http://en.wikipedia.org/wiki/Edvard_Munch

<http://www.wikiart.org/en/edvard-munch/christmas-in-the-brothel-1905> (prehľad diel)

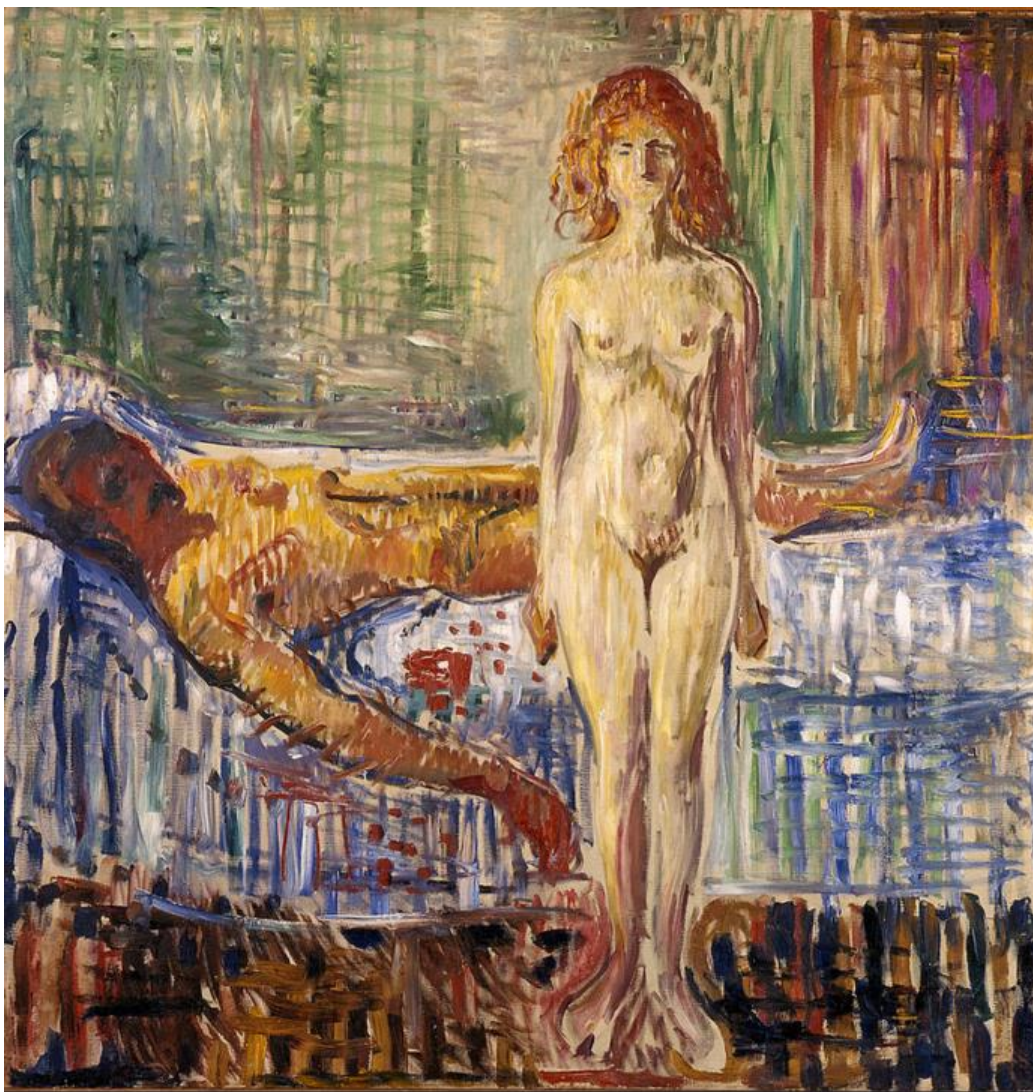

E. Munch: Pracovníci na ceste domov (1913-1914)

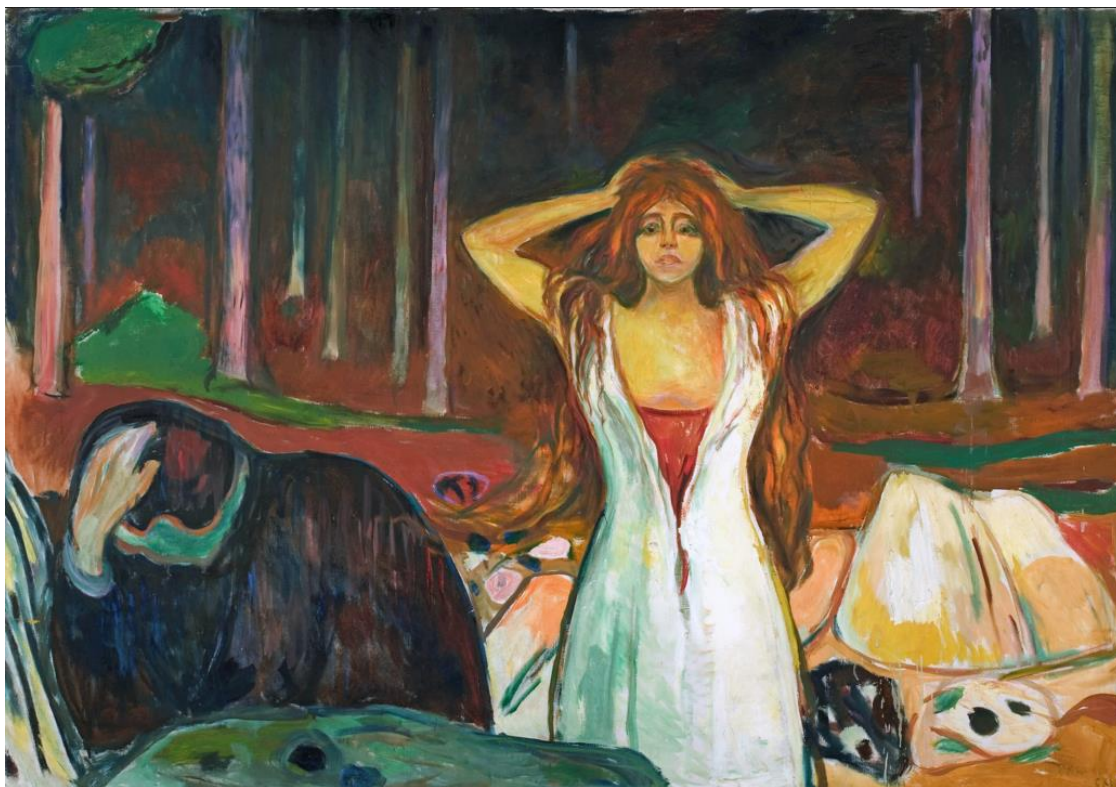

E. Munch: Choré dieťa (1907)

E. Munch: Smrt' Marata (1907)

E. Munch: Smrt' Marata (1907)

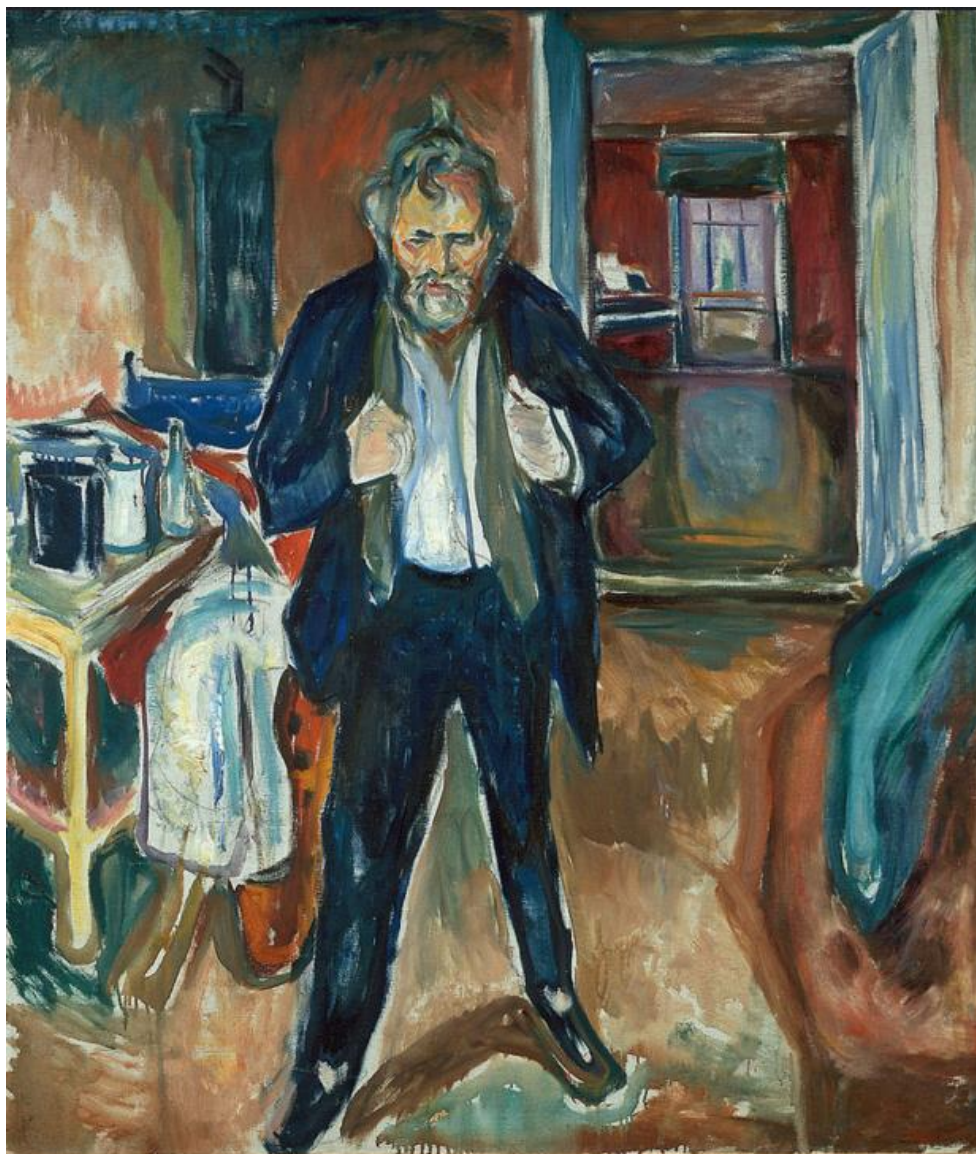
E. Munch: Jasene (1925)

E. Munch: Jasene (1894)

E. Munch: Letná noc na pláži (1902-1903)

E. Munch: Bezsenná noc. Autoportrét vo vnútornom zmätku (1919)

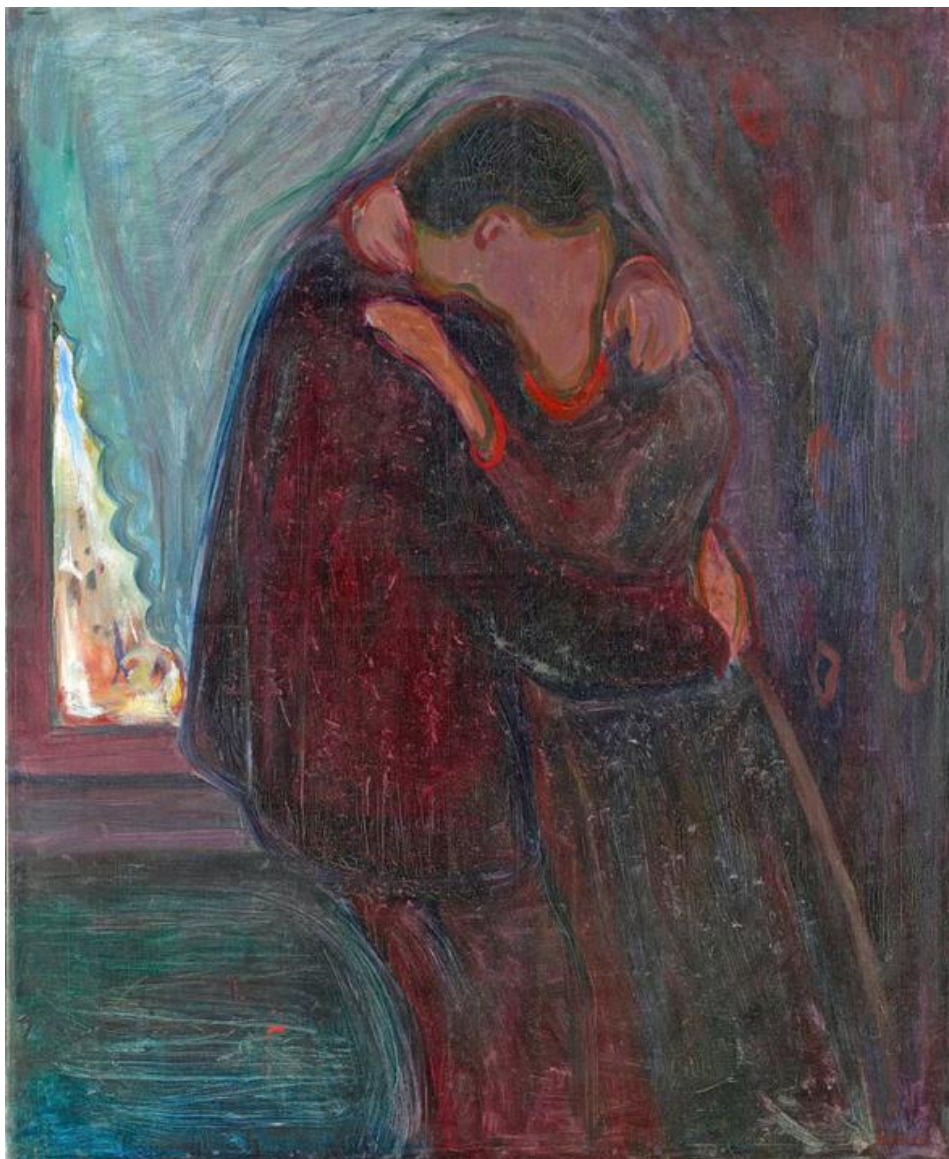
E. Munch: Dym vlaku (1897-1899)

E. Munch: Dedičstvo (1897-1899)

E. Munch: Bozk (drevoryt, 1902)

E. Munch: Bozk (1897)

E. Munch: Urna (1896)

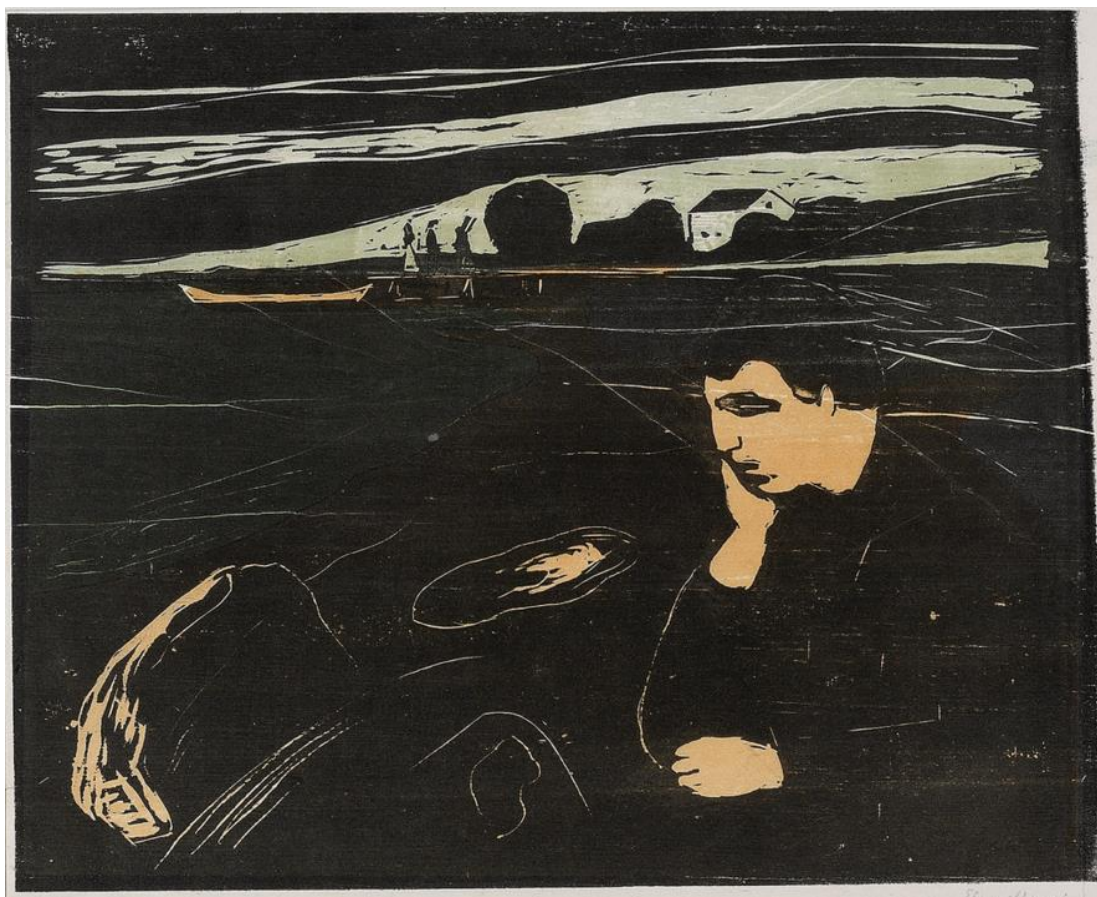
E. Munch: Odlúčenie (1896)

E. Munch: Melanchólia (1895)

E. Munch: Večer. Melanchólia I (1896)

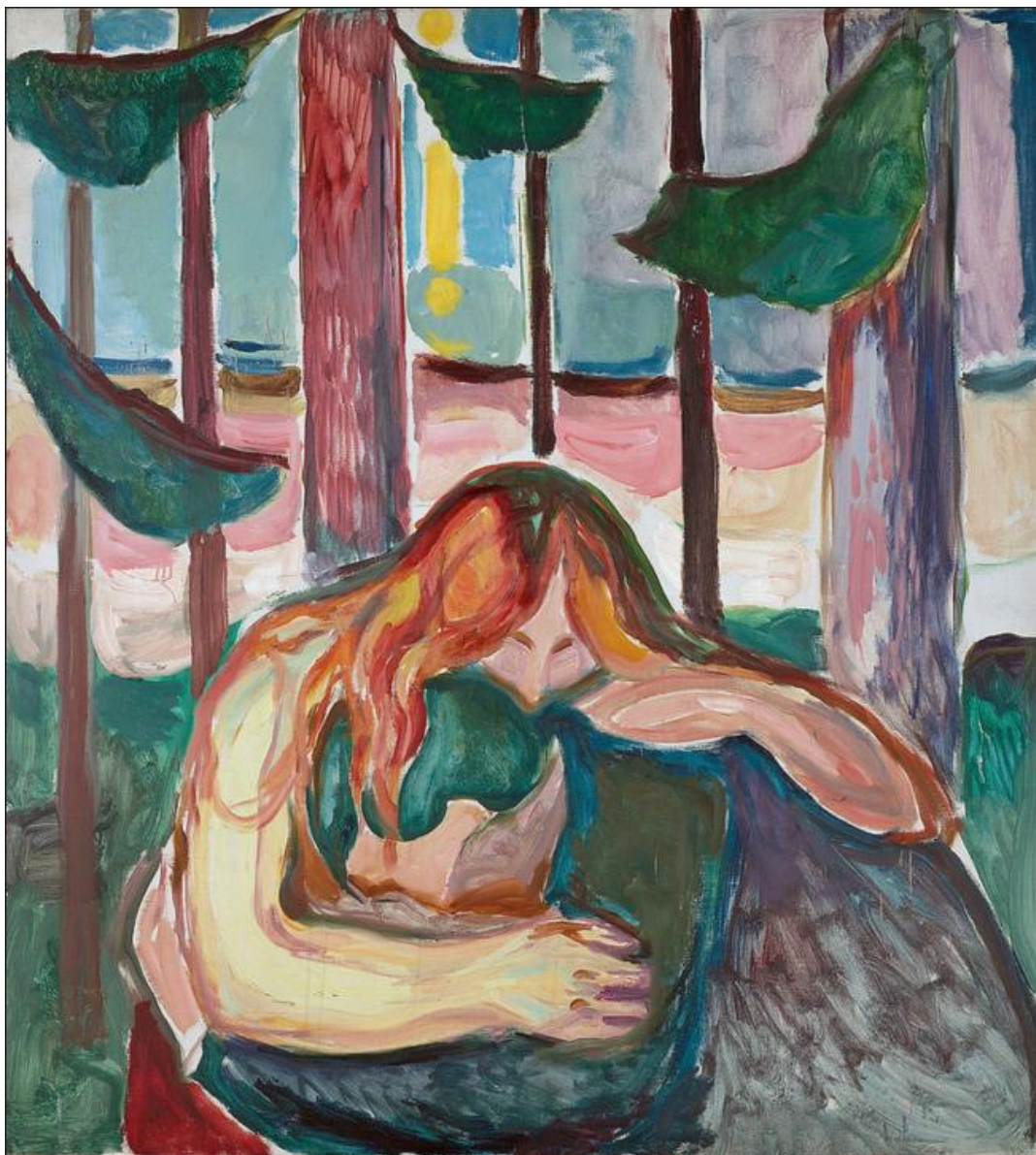
E. Munch: Melanchólia (1896)

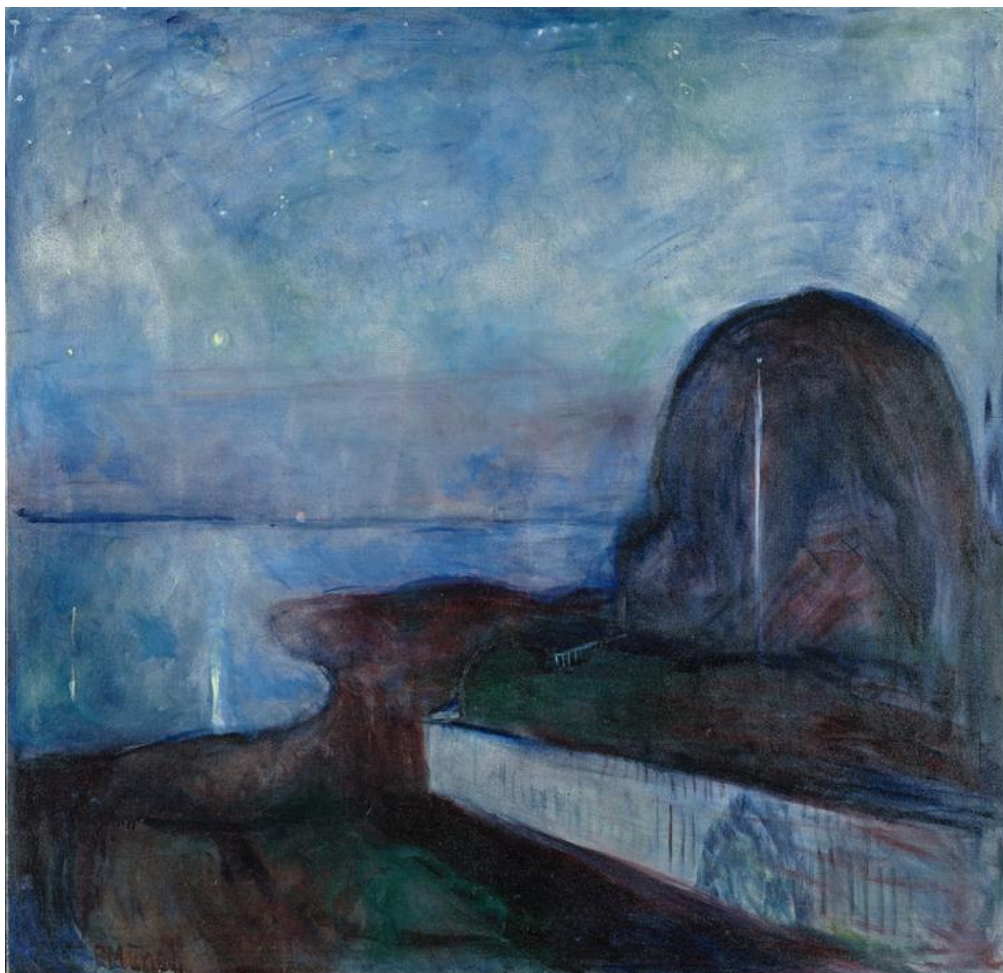
E. Munch: Vampír (1895)

E. Munch: Vampír (1895-1902)

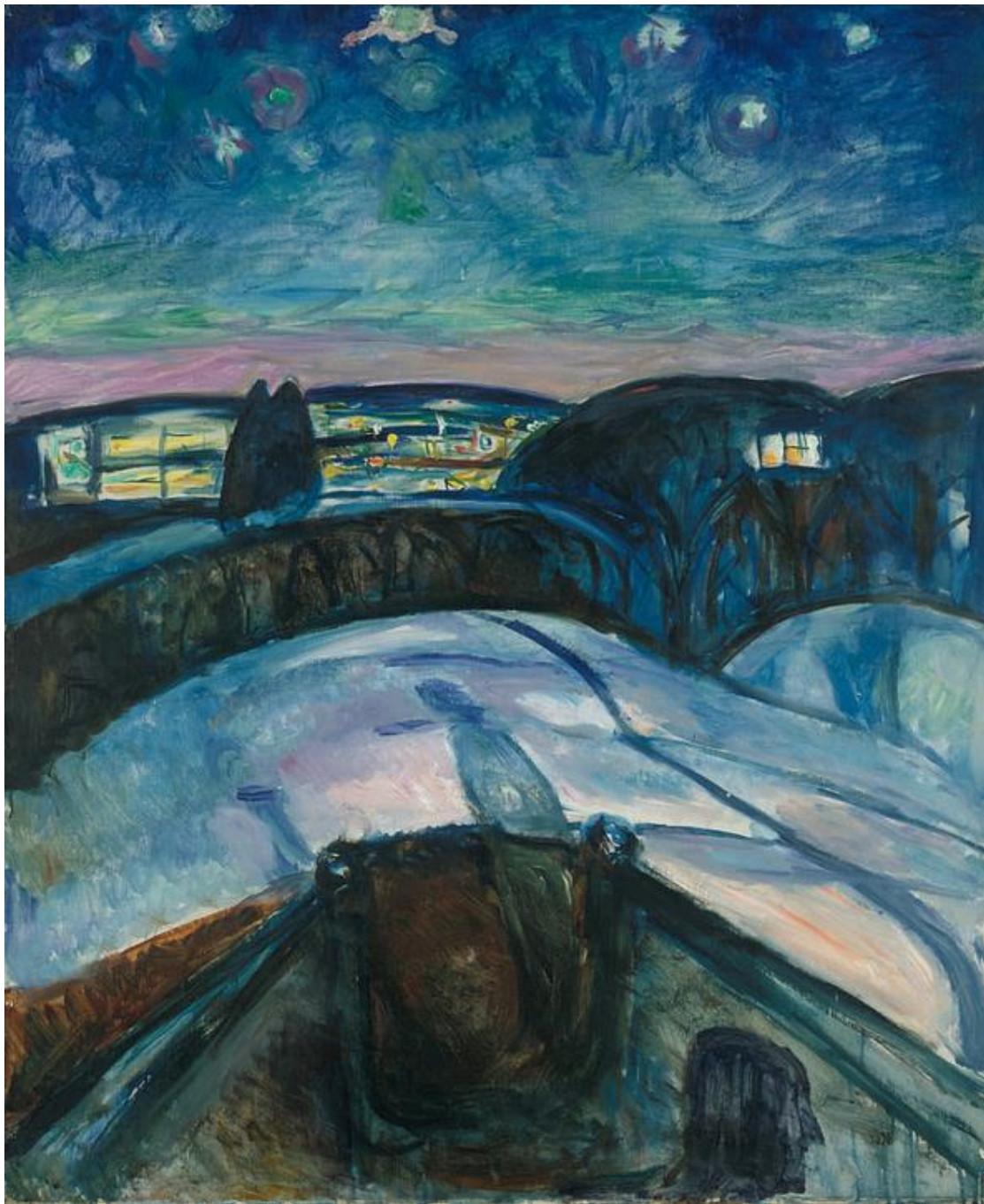
E. Munch: Vampír (1916-1918)

E. Munch: Hviezdna noc (1893)

E. Munch: Hviezdna noc (1893)

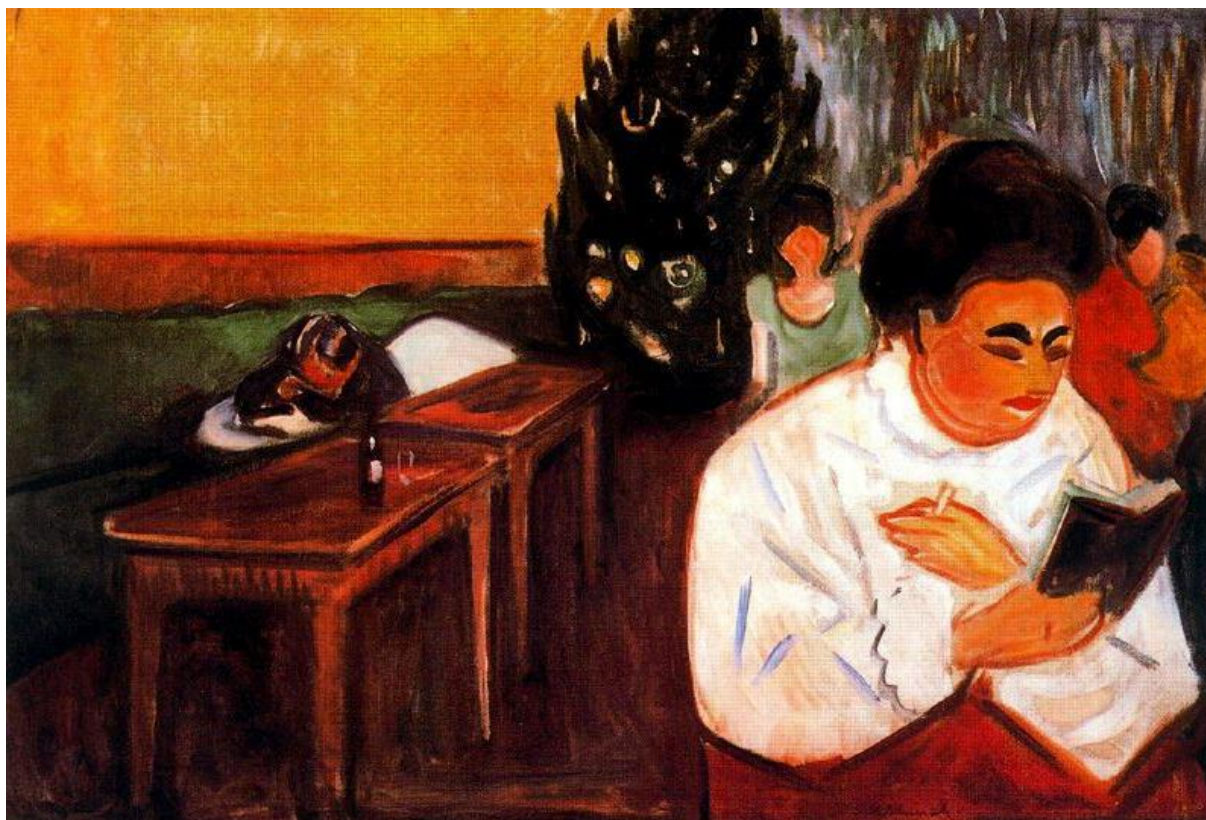
E. Munch: Hviezdna noc (1922-1924)

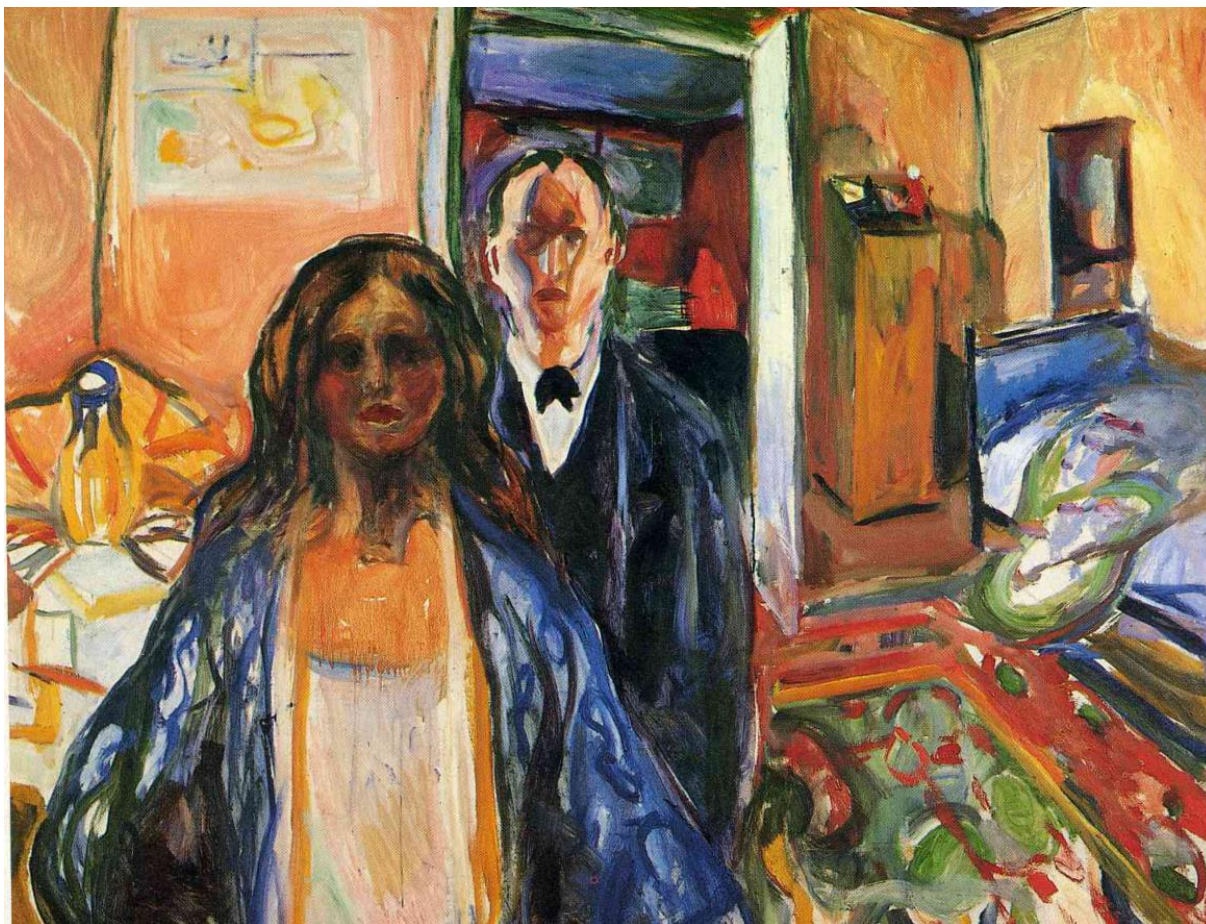
E. Munch: Príťažlivosť (1896)

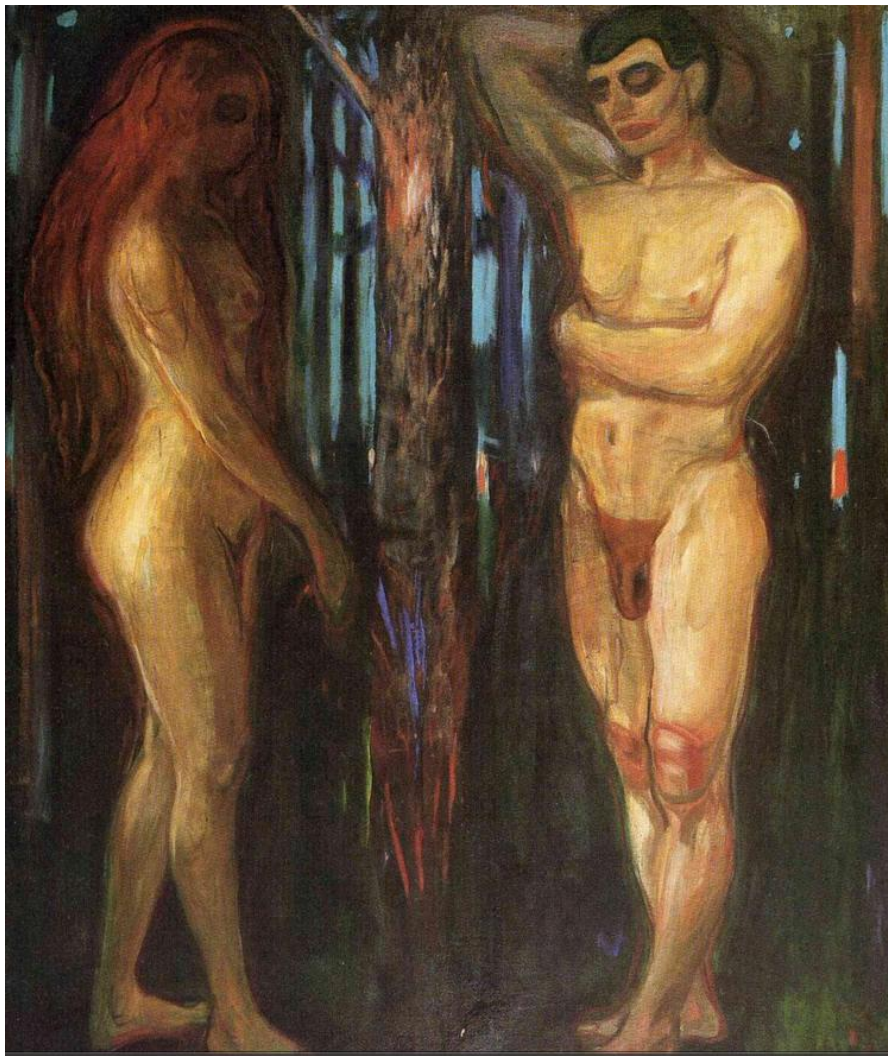
E. Munch: Pri ruletovom stole v Monte Carlo (1892)

E. Munch: Vianoce v bordeli (1904)

E. Munch: Umelec a jeho modelka (1919-1921)

E. Munch: Adam a Eva (1918)

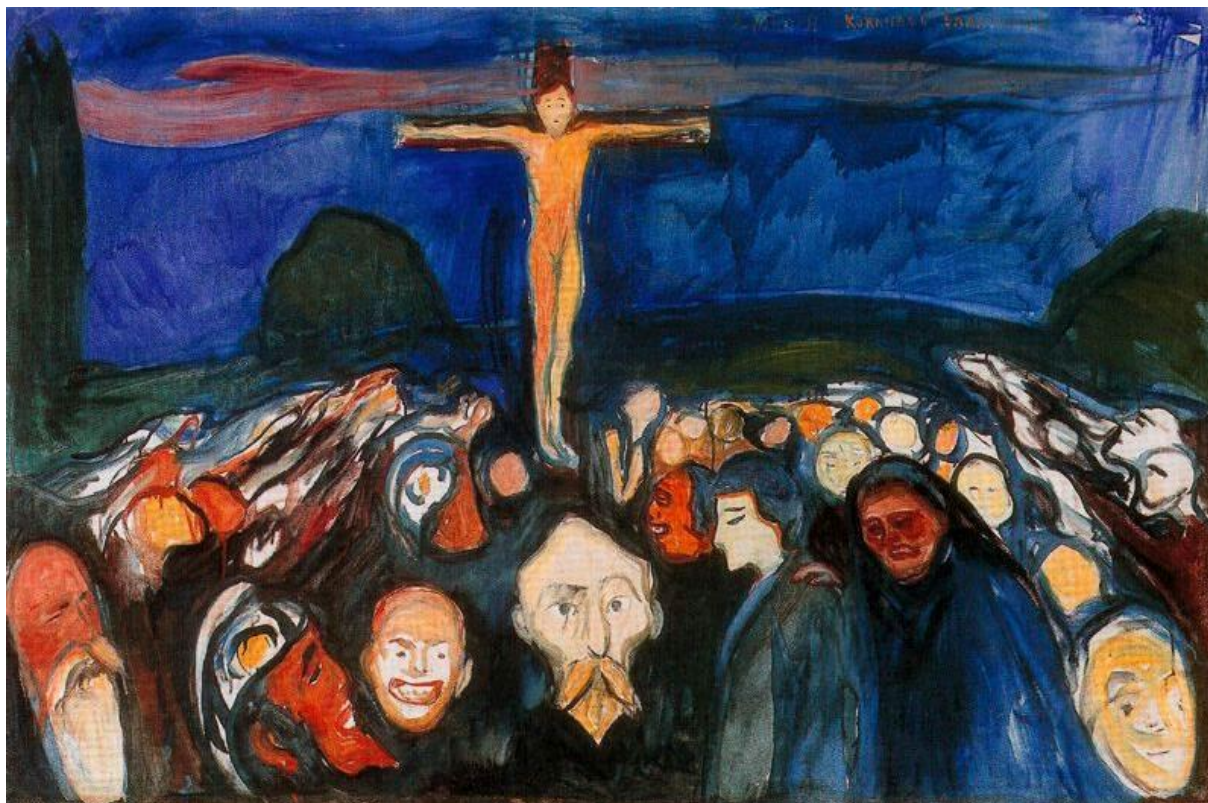
E. Munch: Muž a žena II. (1912-1914)

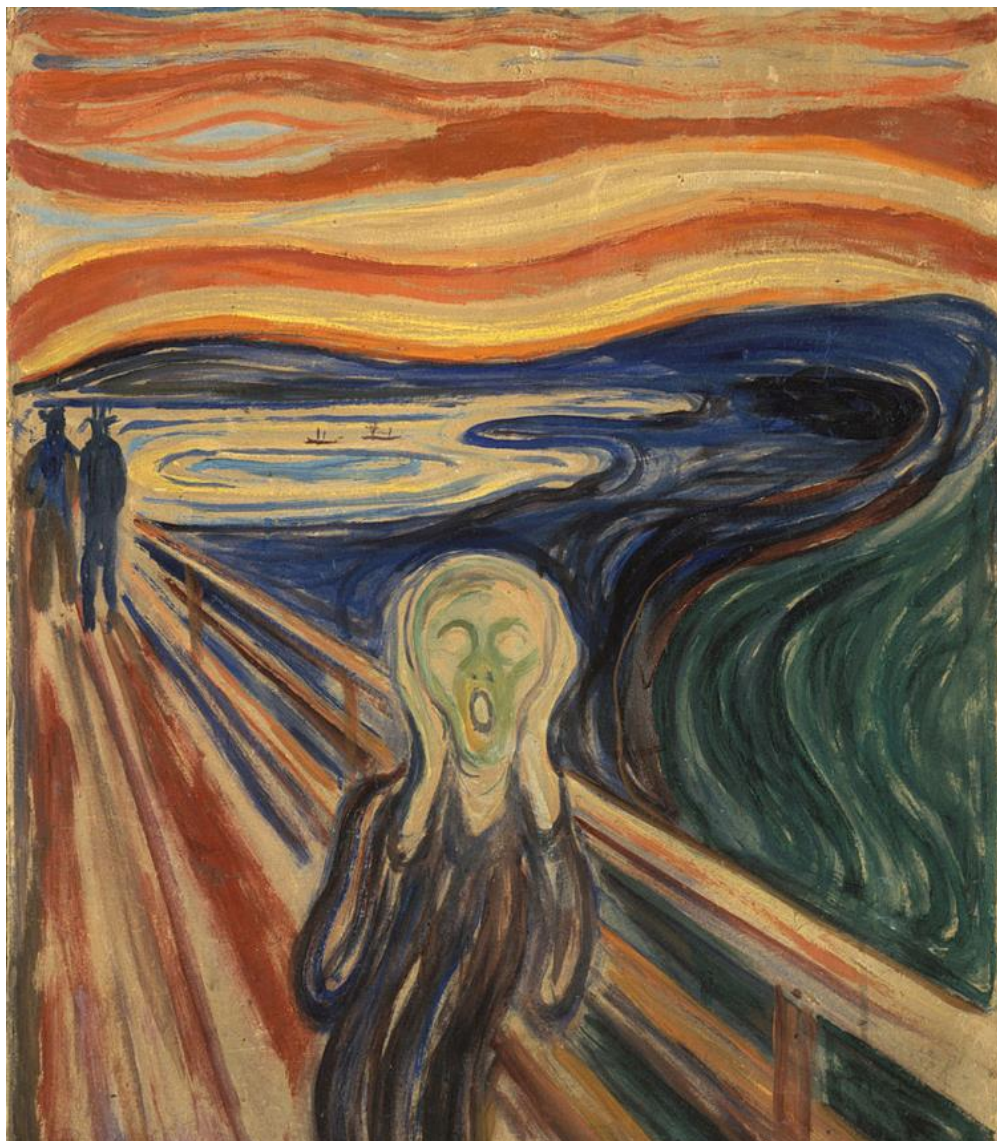
E. Munch: Žiarlivosť (zo série Zelený dom, 1907)

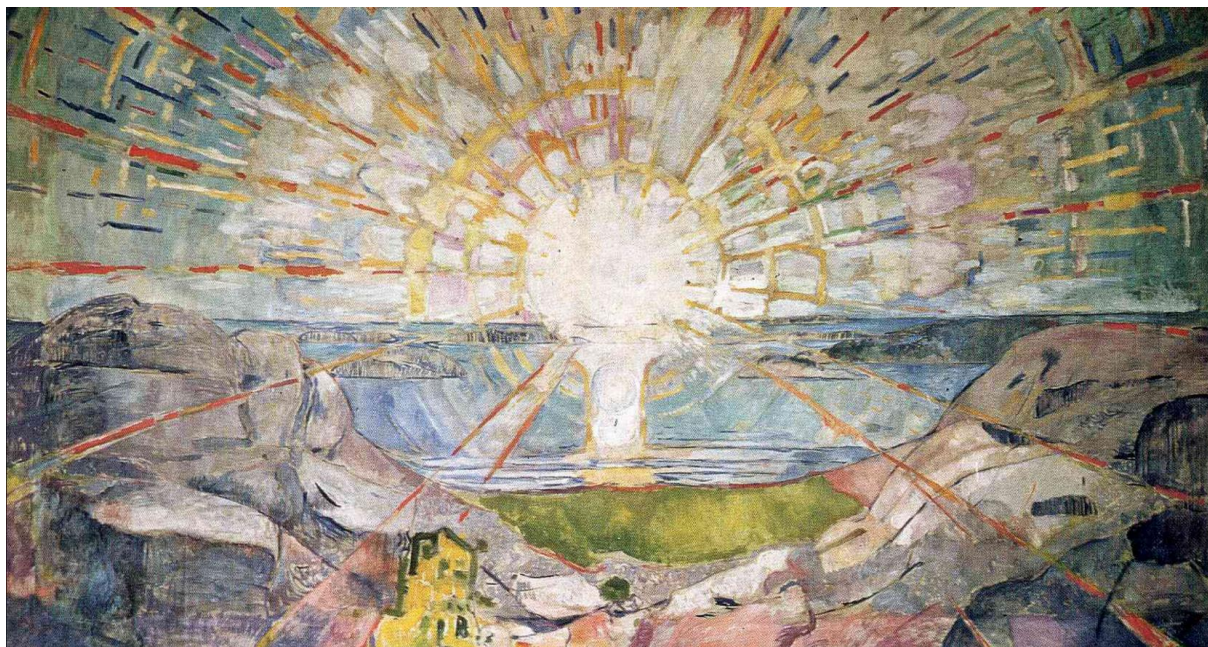
E. Munch: Žiarlivosť (1895)

E. Munch: Golgota (1900)

E. Munch: Výkrik (1910)

E. Munch: Slnko (1911-1916)

E. Munch: Tri štádia ženy (1911-1916)

Munkácsy Mihály - (†1900); maďarský maliar, žijúci v Paríži, ktorý získal svetovú slávu svojou žánrovou maľbou a veľkou škálou biblických malieb

http://cs.wikipedia.org/wiki/Mih%C3%A1ly_Munk%C3%A1csy
http://hu.wikipedia.org/wiki/Munk%C3%A1csy_Mih%C3%A1ly

M. Munkácsy: Štúdia Krista pred Pilátom („s hlavou večného žida“1880)

M. Munkácsy Kristus pred Pilátom (1881)

M. Munkácsy: Príchod Maďarov (detail, 1893)

múr - pozri *Propylaje, peribolos, štít, murus galicus; cingl, lambris, pas nemecký; plenta; interiér; klenba krúžená* (Dudák)

múr berlínsky - *Berlínsky múr*

múr Biely - *Biely múr*

múr čelný - *čelný múr*

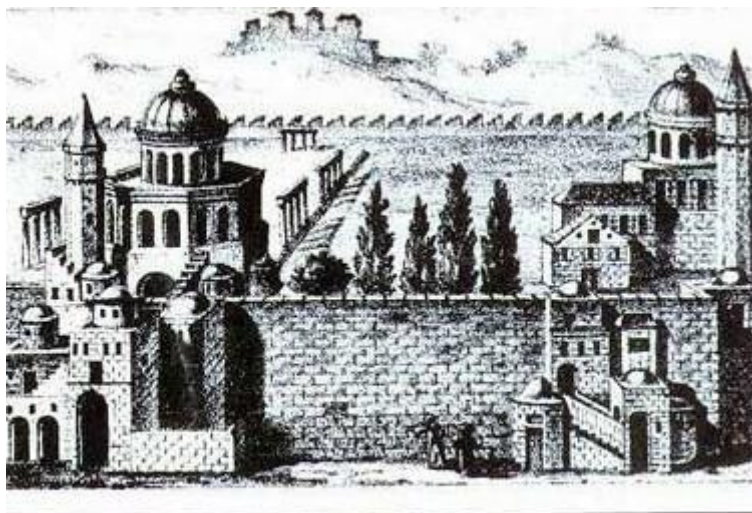
múr čínsky - *čínsky múr*

múr deliaci - múr nad *oblúkmi deliacimi* alebo nad *architrávom* bazilikovej strednej lode

múr kantonovaný - pred skosenými hranami múra predsažené polostĺpy alebo trojštvrťové stĺpy

Múr nárekov - hebr. הכותל המערבי / ha-Kotel ha-ma'aravi; je pozostatkom západnej časti vonkajšej hradby, ktorá ku konci obdobia druhého *jeruzalemského chrámu* obklopovala Chrámovú horu; dnes je to najposvätejšie miesto Židov a zároveň miestom smútku nad zničením Chrámu; k Múru nárekov prichádza mnoho *pútnikov* z celého sveta, aby tu vyslovili svoje modlitby, ktoré zároveň, napísané na kúske papiera, vkladajú do štrbín múru

www: lístočkov je v múre toľko, že vzniká obava, či ho nepoškodzujú, či nenarušujú jeho štruktúru; rabín Šmuel Rabinovic, ktorý dohliada nad Múrom nárekov, však prednádavnom v BBC povedal, že sa na to dá pozerat' aj inak; lístočky sú to, čo drží múr pokope; a asi to myslel doslovne aj symbolicky; keďže ich stále pribúda (podľa webovej stránky Múru nárekov sa ich každý rok nazbiera okolo milióna), dvakrát do roka sa múr čistí; ako všetko spojené s týmto miestom, nie je to obyčajné upratovanie; *judaizmus* prísne zakazuje nedôstojné zaobchádzanie s predmetmi, na ktorých je uvedené Božie meno; preto sa lístky nemôžu len tak vyhodit'; musia sa pochovať na *Olivovej hore*; to je tiež proces; lístočky sa z múra vyškrabávajú špeciálnymi drevenými paličkami, ktoré sa predtým vykúpali v rituálnom kúpeli - *mikve*; upratovanie sa robí na jar pred židovským sviatkom *pesah*, keď sa do veľkého upratovania tradične púšťajú aj židovské domáce panie a pred židovským novým rokom, čo je zase na jeseň; niektorí ľudia by však chceli, aby ich odkaz Bohu zostal v múre dlhšie a tak sa pokúšajú ich vyškrabať kľúčmi alebo klúčmi; to je hriech, ale ešte väčším sú pokusy vyčistiť to; zaobchádzanie s kameňmi múra má svoje prísne pravidlá; a tak sa už stalo, že niekto nechal na múre hanlivé *graffiti*, ale umyť ich nemohli; museli čakať, kým sa časom „zmyjú“ samy

Chotel Maarbi, or West Wall.

Západný múr Chrámu. Múr náreku (rytina, 1850)

Gustav Bauernfeind: Múr nárekov. Jeruzalem (19.st.)

מִּוֶּל המַעֲרָבִי הַכּוֹתֵל הנִּאֲרֵקוֹב מִּוֶּל

múr obranný -

http://en.wikipedia.org/wiki/Defensive_walls

múr okenný - pozri *horný okenný múr, dolný okenný múr*

múr okružný - cingl

múr parapetný - pozri *mašikuli*

múr štítový - štítový múr

Mura Francesco de - (†1782); taliansky maliar neskorého *baroka*, aktívny hlavne v Neapole a Turíne; jeho neskoré práce odrážajú štýl *neoklasicizmu*

http://en.wikipedia.org/wiki/Francesco_de_Mura

F. de Mura: Eós a Tithonos (18.st.)

muralisti/maliari nástenní - pozri freska

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Muralists>

A

Tappan Adney

José Antonio Gómez Rosas

B

Alice Bailly

C

Christina Angelina

F

Botong Francisco

G

Pedro Nel Gómez

Ignacio Gómez Jaramillo

K

Stefan Knapp

Per Krohg

L

Laureano Ladrón de Guevara

Poty Lazzarotto

Le Roux Smith Le Roux

M

Daniel Maclise

Mambo (umelec)

Santiago Martínez Delgado

Paul Monnier
Constant Montaldo

N
Olle Nordmark

O
Taro Okamoto
Hiroshi Onishi

P
Aasutosh Panigrahi

Q
Óscar Quiñones (umelec)

R
Zakaria Ramhani
Rigo 23

S
Josep Maria Sert
Mark Strizic

T
Nazir Tanbouli

V
Jan Vermeiren (umelec)

W
Walldog
Karl Walser
Hector Whistler
Richard Wyatt, Jr.

muralisti britskí - *britskí muralisti*
muralisti mexickí - *mexickí muralisti*
muralisti škótski - *škótski muralisti*
muralizmus -

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Murals>

muralizmus mexický - *mexický muralizmus*

murano sklo - sklo vyrobené na benátskom ostrove z Murano, ktorý sa špecializuje na maškarný Glasswares po celé stáročia; murano sklo sa rozšírilo po celej Európe a vyrába sa po stáročia; sklári vylepšili rad technológií, vrátane kryštalického skla, smaltovaného skla (sklo na balotinskú mozaiku), zlaté sklo (goldstone), rôznofarebné sklo (*millefiori*), mliečne sklo (lattimo) a imitácie drahokamov zo skla; v súčasnej dobe remeselníci stále využívajú tieto stáročné techniky a robia všetko od súčasného umeleckého skla a sklenených figúr až po sklenené lustre Muranoa, zátky na víno, ako aj turistické suveníry; v súčasnosti je Murano domovom obrovského počtu tovární a niekoľkých štúdií jednotlivých umelcov, ktoré robia všetky druhy sklenených predmetov z masívneho predávaného nábytku po pôvodnú sochu; Museo del Vetro (Glass Museum) v Palazzo Giustinian domov zobrazuje na históriu sklárstva rovnako ako vzorky skla od egyptských čias až po súčasnosť; predpokladá sa, že sklárstvo Murano vzniklo v 8.st. s významnými ázijskými a moslimskými vplyvmi, nakoľko Benátky, v ktorých blízkosti sa mesto Murano nachádza, bolo významným obchodným prístavom; Murano sklo je podobné gréckym okulám z 1.st.pr.Kr., ktoré sa našlo vo vraku Antikythery; povest' Murana ako strediska výroby skla sa zrodila v období Benátskej republiky, kedy sa Benátčania báli požiaru a zničenia väčšinou drevených budov a nariadili presunúť sklárne v roku 1291 do Murana; Murano sklo je z väčšej časti *benátske sklo*; muránski

skláři boli čoskoro najvýznamnejšími obyvateľmi ostrova; do 14.st. mohli sklári nosiť meče, požívali imunitu pred stíhaním v benátskom štáte a ich dcéry sa mohli vydať do najbohatších rodín v Benátkach; manželstvo medzi sklárskym majstrom a dcérou šľachtica neodporovalo spoločenským konvenciám; skláreň však nemohla opustiť republiku; vývoz profesionálneho tajomstva bol potrestaný smrťou; mnohí remeselníci podstúpili toto riziko a vytvorili sklárske pece v okolitých mestách a tak ďaleko ako v Anglicku a Holandsku; koncom 16.st. sa v sklárskych odvetviach nejakým spôsobom podieľalo tri tisíce zo sedemtisíc obyvateľov ostrova Murano; francúzske revolučné armády obsadili Murano v roku 1797; Murano sklo bolo vyrobené vo veľkom množstve v 50. a 60. rokoch 20.st. pre vývoz a pre turistov

https://en.wikipedia.org/wiki/Murano_glass

https://it.wikipedia.org/wiki/Vetro_di_Murano

Výroba Murano skla

Oranžové koráliky Murano
Murano millefiori prívesok

Luster z benátskeho Murano skla (1880)

murári, murárstvo - pozri *remeslá*

Podľa J. J. van Vieta: Murári (lept, po 1635)

Ch. Weigel st.: Murár (medirytina, 1698)

murári slobodní - slobodní murári

murgh-i-adami - Wensleydalová v súvislosti s heslom *harpye*: k príbuzným harpyí patria „vtáky duší“ (*bai*) zo starého Egypta, ktoré vyhnali okolo roku 1300pr.Kr., ďalej murgh-i-adami z islamského sveta, ďalej obrovská kura *ngaituku* na Novom Zélande a bližšie k domovu *erinye-fúrie*; pozri *islam*; *monštrá*

Muriel - *www*: Muriel, ktorého názov je odvodený z gréckeho myrhy, je dominancia v západnej kresťanskej angelológii; Muriel je *anjel* mesiaca júna, je spojená s astrologické znamenia Raka a je volaný z juhu; V katolíckej tradícii, je Muriel známy predovšetkým ako anjel Portugalska, a to bolo počas svojich menín, že Fatima udalosti došlo, a preto je odvolával sa na ako anjel Fatima. On je obzvlášť spojený s Fatima modlitby; pozri *Abaddon*

Murillo Perez Bartolomé Esteban - (†1682); španielsky barokový maliar; pozri *Apokalyptická žena, madona s ružencom*

http://en.wikipedia.org/wiki/Bartolom%C3%A9_Esteban_Murillo

http://sk.wikipedia.org/wiki/Bartolom%C3%A9_Esteban_Murillo

<http://eurocles.com/arpoma/index-ipad.php?action=rep-liste&rep=../data/peinture/m/murillo>
<http://www.wikiart.org/en/bartolome-esteban-murillo/madonna-of-the-rosary> (prehľad diel)

B. E. Murillo: Vzkriesenie Krista (1650-1660)

B. E. Murillo: Panna ruženca (17.st.)

B. E. Murillo: Panna ruženca (1650)

B. E. Murillo: Návrat strateného syna (1650)

B. E. Murillo: Abrahám prijíma troch anjelov (1667)

B. E. Murillo: Kristus pri rybníku Bethesda (1667-1670)

E. Murillo: Zvestovanie (17.st.)

A. E. Murillo: Nanebovzatie Panny (1650)

E. Murillo: Jozefov sen (17.st.)

B. E. Murillo: Jákobov rebrík (17.st.)

B. E. Murillo: - (1650)

B. E. Murillo: Chlapci jedia hrozno a melón (1645)

B. E. Murillo: Kristus po bičovaní (1670)

B. E. Murillo: Kristus po bičovaní (1665)

B. E. Murillo: Chlapec chytajúci blchu (1650)

murivo - konštrukcia z prírodného alebo umelého materiálu (*kameň, tehla, tvárnica*) bez spojiva (suché murivo), so spojivom z hliny (murivo na hlinenú maltu), resp. z vápna, trasu (murivo na vápennú maltu); antické murivo začleňované pod názov *opus*; pozri *väzba*; *stavebný materiál*; *románsky sloh* (Dudák); *stavebníctvo*; *bosáž*, *kvádrovanie*

murivo hrádzené - *hrádzené murivo*

murivo klasové - *opus spicatum*; typ *muriva výplňového* s kameňmi uloženými do klasov; pozri *väzba klasová*

murivo kvádrové - *opus romanum*; jeho typom je

-*opus quadratum*: zložené z obdĺžnikových kvádrov: *vážnikov* a *behúňov*

-*opus isidomum*: zložené z vrstiev rovnakej výšky

-*opus pseudoisidomum*, *opus vittatum*: zložené z premenlivých výšok

-*opus rusticum*: *murivo rustikové*, *bosované*; z nahrubo opracovaných kvádrov (pozri *rustiko*, *bosa*, *bosáž*)

-s lemovaním kvádra *bosou*

-opracovaný do *fazety*, *diamantový kváder* (pozri *bosáž diamantová*)

-*kváder s vankúšovou bosou*

murivo liate a **zbíjané** - *opus emplectum*; *murivo výplňové* v prípade kolmej konštrukcie, za obkladovým murivom; toto liate murivo môže mať charakter:

-zmesi podobnej *betónu*, z kamenných úlomkov a *malty*: *opus caementicium*; pozri *emplekton*, *pucolán*

-liateho *muriva* typu *opus fusile*, užívaného napr. medzi tehlovými rebrami

-Dudák v súvislosti s heslom *klenba rebrová*: boli hľadané nové konštrukcie (lacnejšie a menej zložité ako *klenba rímska*), najmä klenba vymurovaná z *kvádrov* a klenba rebrová; oba tieto spôsoby sa využívali už v *antike*, ale každý osobitne; buď boli klenby klenuté z kvádrov, alebo z liateho muriva (*concretum*), vo vnútri ktorého boli ukryté rebrá

murivo „long-and-short-work“ - *long-and-short-work*

murivo tehlové - *opus latericium*; murivo z *tehiel* v rôznej *väzbe*: *-opus spicatum*

-vo vodorovných *väzbách* (porovnaj *opus isidomum*)

-vo forme *bednenia* pre liate a *ubíjané* murivo: *opus testaceum*

-*prevládajúce* murivo *vrstvomé* - murivo *zmiešané* typu *opus reticulatum*

murivo výplňové - *opus incertum*; výplň môže byť:

-*nepravidelná*,

-s *vyrovnanými* škárami,

-kameňmi *kladenými* do tvaru *klasov*: *murivo klasové/opus spicatum*

pozri *murivo z lomového kameňa*

murivo z lomového kameňa - *opus antiquum*; kameň je používaný ako *murivo výplňové/opus incertum*

murivo zmiešané - *opus mixtum*; používa rôzne materiály a techniky:

-*opus gallicum*: kamenná *skeletová* konštrukcia s výplňou z drobnejších kameňov

-*opus quasireticulatum*: výplňové a obkladové murivo, tvoriace *sieťové* vzory

-*opus reticulatum/murivo vrstvomé*: výplňové murivo z obkladových kameňov a vodorovných tehlových vrstiev, určených na *vyrovnanie*

-*opus fusile*: s *murivom* *liatym* medzi tehlovými rebrami

murivo zo zberaného kameňa - jeden z typov *muriva* typu *opus siliceum*

murivo z prírodného kameňa - *opus italicum*

murivo z tesaného kameňa - *opus siliceum*; patria sem *kyklopské múry* spájané *nasucho*; *polygonálne* murivo s *vyhladeným* povrchom, bez *medzier*, *usporiadané* okolo *centrálnych* kameňov a *vytvárajúce* akési *odľahčujúce oblúky*, alebo *trapézovito* *opracované* kamene s *posunutými* vrstvami

Murmann Jozef - pozri *Kunstverein/Bratislavský umelecký spolok Kunstverein*

murmillus - typ *gladiátora ťažkoodenca*; pozri *gladiátorské hry*

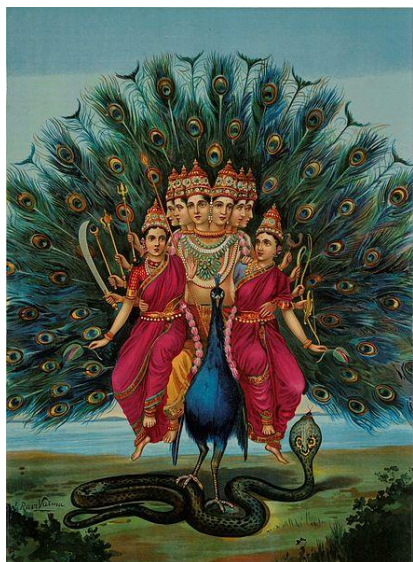
<http://en.wikipedia.org/wiki/Myrmillo>

Muromači - názov podľa cisárskeho sídla v Kjóto (1333-1573); názov pre literárne obdobie počas japonskej dynastie *Ašikaga*; napriek roľníckym povstaniam a občianskym vojnám obdobie umeleckého rozmachu; obdobie *klasického* charakteru *japonského umenia*; nový čínsky vplyv > rozvoj *lavírovanej tušovej maľby* štetcom; rozvoj *výškového formátu* (pozri *kakemono*) a *krajinárskych námetov* (*maliari Šobun, Seššú*); *klasický prúd* japonskej maľby predstavovali *škola Kanó, škola Tosa*; rozvoj *staršej námetovej a názorovej tradície* (*portréty, zvitky; naratívnosť*; pozri *zvitkové maliarstvo*), *rozšírenie* o *erotické témy*; *sochárstvo* prežíva svoj vrchol (*busty, kultové sochy*), *výraznejšia modelácia*, *dramaticky poňatý vzťah tvaru a svetla*; *klasická tradícia* v *sochárstve* vedie k *príklonu* k *naturalizmu* a *výrazovosti (masky)*; *penikajúci zen-budhizmus*, *ovplyvňujúci* najmä *vojenskú vrstvu, šľachtu* a *širšie ľudové vrstvy*, > *zmysel pre jemnosť* (*vznik dramatu nó*; pozri *nó masky*; *zen-budhizmus* > *striedma výzdoba chrámov* *príznačná* pre *vojenskú šľachtu*; *prepracovanie čajového obradu* a *umiestnenia diel* vo *výklenku tokokama*; *vzťah k prírode* ako *podnetu k meditácii* o *bytí človeka (pavilóny, záhrady, zobrazenie aj v maľbe)*; *celkové zušľachtenie života*

murriské vázy - *staroveké mnohofarebné sklené poháre*, *vyrábané* *egyptskou technikou* *skladania platničiek* zo *spojených sklených rôznofarebných vláken* do tvaru *nádoby*; *vyrábané* *predovšetkým* v *Ríme* *technicky dokonalejším postupom* *spájania tabličiek* na *sklenej bubline* *sklárskej píšťaly*; pozri *sklo*; *rímske antické umenie*, *antická keramika/nádoby*; *keramika rímska*

Murugan/Kartikeya - *hinduistický boh* *vojny a víťazstva*, *uctievaný* *predovšetkým* v *oblastiach* s *tamilskými vplyvmi*, najmä v *južnej Indii*, *Srí Lanke*, *Mauríciu*, *Malajzii*, *Singapore* a *ostrove Reunion*; pozri *bohovi vojny*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Murugan>

R. R. Varma: Boh Murugan so svojimi manželkami, pávom váhana (okolo 1910)

murus gallicus - keltská technika *opevňovania* z poč. 1.storočia (*oppidum*); teleso z trámovej kostry, vyplnené štrkom a kameňmi s lícnou stranou tvorenou múrom z nasucho kladených kameňov; pozri *hradba*; *keltské umenie*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Celti>

muří noha - český termín pre *pavúčiu nohu*

mušelín - pozri *textília*

V. M. Corcos: Portrét dámy

mušrabia - Dudák: hustá drevenná okenná *mreža* umožňujúca osvetlenie interiéru, ale zabráňujúca pohľadu dovnútra; používaný v *islamských krajinách*; obdobnú funkciu mala v Indii *džali*, v Španielsku *celosía*; pozri *islamská architektúra*